

Κ Α Θ Ε Μ Ε Ρ Α

ΤΟΥ ΑΝΤΩΝΗ ΚΑΡΚΑΓΙΑΝΝΗ

GUNNAR HERING

Από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας μόλις κυκλοφόρησε το ογκώδες δίτομο έργο του Gunnar Hering «Τα Πολιτικά Κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936». Το βιβλίο είχε ήδη εκδοθεί στα γερμανικά και τώρα μόλις κυκλοφορεί μεταφρασμένο στα ελληνικά από τον Θόδωρο Παρασκευόπουλο (τεράστιος όγκος δουλειάς, θεωρημένο από την Ολγα Κατσιαρδή-Hering, γυναίκα του συγγραφέα και καθηγήτρια στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας, και με τη γενική επιμέλεια της Γεωργίας Παπαγεωργίου. Όσοι ξέρουν πώς «κατασκευάζεται» ένα βιβλίο με αυτόν τον όγκο και αυτές τις απαιτήσεις καταλαβαίνουν πόσο εργάσθηκαν αυτοί οι άνθρωποι.

Από το ογκώδες αυτό έργο, που μόλις προχθές το έλαβα διάβασα μόνο τον πίνακα περιεχομένων και την πολυσέλιδη εισαγωγή. Δεν είμαι σε θέση να σας μιλήσω για το βιβλίο και αμφιβάλλω αν θα είμαι σε θέση και όταν θα το έχω διαβάσει. Ιστορικός ο Hering μιλάει για την ιστορία και πρώτα για την ιστορία του θέματός του: πώς το διαπραγματεύθηκαν οι άλλοι ιστορικοί, πριν από αυτόν, από τα πρώτα στάδια του φαινομένου, από τότε που η πολιτική ζωή στη νεότερη Ελλάδα άρχισε να συγκροτείται γύρω από «ενώσεις» που ονομάστηκαν κόμματα.

Από την Εισαγωγή τολμώ να υποθέσω ότι το κεντρικό ερώτημα που θέτει ο Hering

Από το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τράπεζας εξεδόθη το δίτομο έργο του «Τα Πολιτικά Κόμματα στην Ελλάδα, 1821-1936».

στην έρευνά του είναι περίπου το εξής: Τι υπήρξαν και τι είναι τα κόμματα στην Ιστορία της νεότερης Ελλάδας, τι εκφράζουν και πώς διαπλέκονται με την εξέλιξη του πολιτικού συστήματος, αλλά ακόμη και με φαινόμενα κοινωνικά, ιδεολογικά και πνευματικά. Ήδη,

από την εισαγωγή δείχνει πόσο απεχθάνεται τις εύκολες και σχηματοποιημένες προσεγγίσεις: την αρνητική και απαξιοτική θεώρηση των κομμάτων, σαν να είναι η πληγή του πολιτικού μας συστήματος ή την ερμηνεία του φαινομένου με προκατασκευασμένα θεωρητικά σχήματα.

Ιστορικός ο Hering, καθηγητής της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης, φυσικό είναι να εμπιστεύεται μόνο την ιστορική έρευνα και να καταλήγει σε συμπεράσματα στα οποία αυτή μόνο οδηγεί. Ελπίζω ότι οι ιστορικοί και οι πολιτικοί θα ασχοληθούν συστηματικότερα με το βιβλίο. Αν θέλουμε να ξεφύγουμε από τις εύκολες και σχηματικές ταξινομήσεις των πολιτών σε «προοδευτικούς» και «αντιδραστικούς», σε «αριστερούς» και «δεξιούς» και με αυτές να ερμηνεύσουμε τη συσπείρωση γύρω από τα πολιτικά κόμματα, τότε το φαινόμενο είναι πολύ πιο δύσκολο, ίσως από τα δυσκολότερα, στην ανάλυσή του, την ερμηνεία και την κατανόηση. Ένα είναι βέβαιο: ότι τα σύγχρονα πολιτικά συστήματα της συνταγματικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας προϋποθέτουν τα πολιτικά κόμματα και ταυτόχρονα πραγματώνονται και διαμορφώνονται από αυτά.

Είχα την τύχη να γνωρίσω τον Gunnar Hering και τη γυναίκα του, την Ολγα Κατσιαρδή περίπου πριν από είκοσι χρόνια. Ήταν άνθρωπος επιβλητικός και ευχάριστος. Αγάπησε όσο τίποτα άλλο την Ελλάδα, την ιστορία της, και την ελληνική γλώσσα, που τη μιλούσε και την έγραφε τόσο καλά όσο λίγοι Έλληνες. Είναι συγκλονιστικό αυτό που μαρτυρεί η Ολγα Κατσιαρδή: Σε στιγμές πόνου και αγωνίας από τη σύντομη αλλά σκληρή αρρώστια του μιλούσε ελληνικά γιατί αυτό τον ανακούφιζε.